

Ársskýrsla Kvennasögusafns Íslands 2008

*Skopmynd úr Speglinum frá 1926 eftir Tryggva Magnússon sýnir
Bríeti Bjarnhéðinsdóttur á yfirreið um landið fyrir kosningarnar*

Reykjavík, febrúar 2009

Ársskýrsla Kvennasögusafns Íslands 2008

Umsjón:
Auður Styrkársdóttir

Yfirlestur:
Edda G. Björgvinsdóttir
Erla Hulda Halldórsdóttir
Helga Guðmundsdóttir

Kvennasögusafn Íslands
Arngrímögötu 3, 107 Reykjavík
Sími: 525 5779
Netfang: kona@bok.hi.is
Veffang: <http://www.kvennasogusafn.is>

Úr ársreikningi 2008:

Tekjur

Fjárlög	3.283.864
Framlag menntamálaráðuneytis	2.000.000
Framlag Reykjavíkurborgar	<u>400.000</u>
Samtals	5.683.864

Gjöld:

Laun og launatengd gjöld	5.354.076
Laun stjórnarnefndar	276.157
Annar rekstrarkostnaður	<u>175.200</u>
Samtals:	5.805.433

Stjórnarnefnd Kvennasögusafns Íslands

Stjórnarnefnd Kvennasögusafns er m.a. ætlað að vera til ráðuneytis um ráðningu starfsmanns Kvennasögusafns; að semja árlega skýrslu um starfsemina; að gera árlega fjárhagsáætlun vegna fjárlagagerðar, og að aðstoða að öðru leyti við fjáröflun til verkefna. Kristín Ástgeirsdóttir gekk úr nefndinni um mitt ár 2008 og eftir það skipuðu hana:

Edda G. Björgvinsdóttir, fulltrúi Landsbókasafns Íslands—Háskólabókasafns
Erla Hulda Halldórsdóttir, fulltrúi Rannsóknastofu í kvenna- og kynjafræðum
Helga Guðmundsdóttir (formaður), fulltrúi Kvenfélagasambands Íslands

Starfsmenn

Auður Styrkárdsóttir stjórn málafræðingur tók við starfi forstöðumanns um mitt ár 2001. Forstöðumaður er eini fasti starfsmaður safnsins.

Almennt um starfsemi safnsins

Unnið er samkvæmt markmiðum Kvennasögusafns Íslands: að safna, skrá og varðveita heimildir um sögu kvenna. Safninu er einnig ætlað að miðla þekkingu um sögu kvenna, aðstoða þá sem leita heimilda á því sviði, hvetja til rannsókna á sviði kvennasögu og kvennafræða og gangast sjálft fyrir rannsóknum. Safnið setur sér það markmið að vera fyrsti viðkomustaður þeirra er leita sér upplýsinga um einstaka konur eða atburði í sögu íslenskra kvenna.

Til safnsins leita einkum namar og fræðimenn í heimildaleit og annað áhugafólk um kvennasögu. Talsvert berst af fyrirspurnum símleiðis og með tölvupósti. Safnið er skráð í gagnagrunna um stofnanir á sviði kvennasögu og kynjarannsókna og berst því nokkuð af fyrirspurnum erlendis frá. Í gestabók rituðu 132 einstaklingar nafn sitt á árinu 2008.

Dagleg starfsemi felst í:

- Viðveru á afgreiðslutíma safnsins.
- Viðtöku, grísjun, skráningu og frágangi þeirra gagna sem í safnið berast.
- Aðstoð við notendur safnsins. Er þá átt við aðstoð við heimildaöflun vegna verkefna á sviði kvennasögu og kynjafræða, einnig ráðgjöf um verkefni á þessu sviði.
- Upplýsingum og ráðgjöf um tölvupóst, bæði til innlendra aðila og erlendra.
- Upplýsingum og ráðgjöf í síma, bæði til notenda safnsins og einstaklinga og félagasamtaka sem hafa hug á að afhenda safninu gögn.

– Sjálfstæðum rannsóknnum forstöðumanns sem nýtast Kvennasögusafni.

Þá eru ýmis önnur verkefni í höndum forstöðumanns: erlent samstarf, ráðstefnur og fundir, útgáfumál, sýningar, greinaskrif, fyrirlestrar og fjáröflun.

Árið 2008 var safnið opið daglega milli kl. 10-15 en forstöðumaður hafði lengri viðveru. Safnið var lokað vegna sumarleyfis 14/7-28/7 og 15/8-1/9.

Endurmenntun, ráðstefnur, fundir

Forstöðumaður sótti ótal fundi og aðra viðburði á vegum kvennasamtaka og Rannsóknastofu í kvenna- og kynjafræðum. Þá sótti hann einn fund norræna verkefnisins “Kön och makt” í Osló 29. september.

Viðburðir

Kvennasöguganga 19. júní

Kvennasögusafn Íslands og Kvenréttindafélag Íslands stóðu að kvennasögugöngu á hátíðisdegi íslenskra kvenna þann 19. júní, svo sem verið hefur undanfarin ár, að þessu sinni undir leiðsögn forstöðumanns. Sérstakri ánægju lýstu þátttakendur með Bríetarbrekku í Þingholtsstræti sem nú var einn aðaláningarstaður göngunnar. Gangan endaði að venju í veglegu kaffisamsæti að Hallveigarstöðum þar sem KRFÍ gekkst fyrir dagskrá í tilefni dagsins. Hún var fjölsótt að venju.

Bríetarbrekka í Þingholtsstræti.

Kvöldvaka

Kvöldvöku hélt Kvennasögusafn að þessu sinni með Kvenréttindafélagi Íslands í sal Hallveigarstaða við Túngötu 3. desember. Vakan tókst vel að venju. Forstöðumaður flutti erindi og minntist þar Önnu Sigurðardóttur en þann 5. desember var aldarafmæli hennar. Af því tilefni birtist í *Lesbók* Morgunblaðsins grein eftir Sigríði Th. Erlendsdóttur, fyrrum stjórnarnefndarkonu Kvennasögusafns, um Önnu Sigurðardóttur. Lesið var upp úr bókum eftir konur, kaffi og piparkökur voru á boðstólum og efnt var til veglegs happdrættis.

Teofani

Í febrúar hleypti safnið af stokkunum leit að nöfnum kvenna er áttu myndir í svokallaðri Teofani-fegurðarsamkeppni á Íslandi árið 1930. *Fréttablaðið* birti myndirnar og lýsti eftir nöfnum og birtust að jafnaði tvær myndir á tveggja vikna fresti, en myndirnar voru 50 talsins og vissi safnið aðeins um 5 nöfn áður en leit hófst. Viðbrögð almennings voru afar góð og vantar nú nöfn á aðeins 7 myndanna. Forstöðumaður lét ljósmyndasafni Þjóðminjasafns Íslands í té upplýsingar um viðmælendur sína, en þar var áhugi á því að hafa uppi á nöfnunum.

Útgáfu- og kynningarmál, fræðiskrif og rannsóknir

Birtar greinar forstöðumanns 2008:

‘Vel byrjar það’. Konur í bæjarstjórn í 100 ár. *Lesbók Morgunblaðsins*, 2 febrúar 2008.

„Ég skal vera Grýla“. Margrét Pála Ólafsdóttir í lífsspjalli. Bókarhöfundur: Þórunn Hrefna Sigurjónsdóttir. *Ritdómur* í ‘Stjórnsmál og stjórnsýsla – vefrit’ (www.stjornmalogstjornsysla.is).

Erindi forstöðumanns 2008:

‘Skóli og heilsa í 100 ár’. Erindi flutt á málþinginu *Skóli og lýðheilsa* er Lýðheilsustöð gekkst fyrir 9 maí 2008.

“Konur í pólitík. Hugleiðingar um þátttöku/þáttökuleysi kvenna og fleira í sama dúr.” Erindi flutt á Jafnréttisþingi í Mosfellsbæ, 13 september 2008.

Fjölmíðlaviðtöl um efni safnsins og/eða kvennasögu:

Janúar. Viðtal um vef Kvennasögusafns Íslands, *Morgunblaðið*.

Júlí. Viðal um kennarasýninguna, *Stöð 2*.

Sérverkefni

Nýtt á Netinu

Á árinu lagði forstöðumaður sem fyrr áherslu á fræðslustarfsemi safnsins, einkum gegnum veraldarvefinn. Forstöðumaður bætti þessu efni á vefinn:

Kosningaréttur kvenna. Vefsíður um fyrstu konur í bæjarstjórnnum, örstutt saga framboðanna og stutt æviágrip kvennanna. Hér má sjá forsíðuna:

Fyrstu konurnar í bæjar- og sveitarstjórnnum

[• Til baka](#)

Íslenskar konur, ekkjur og aðrar sem áttu með sig sjálfar og guldu skatt til sveitarfélagsins fengu kosningarétt í sveitarstjórnnum árið 1882.

[Hér má lesa nánar um þróun kosningaréttar kvenna í sveitarstjórnnum»](#)

Fyrstu konurnar sem settust í bæjarstjórn á Íslandi voru kjörnar af kvennalista í Reykjavík í janúar árið 1908. Listinn fékk flest atkvæðin í kosningunum og fjóra fulltrúa af þeim 15 sem um var kosið.

[Um ögmlu kvennalista í Reykjavík»](#)

[Um ögmlu kvennalista á Akureyri og á Seyðisfirði»](#)

Konur kjörnar í sveitarstjórnarkosningum

Um 36% fulltrúanna sem kjörnir voru í sveitarfélögum árið 2006 eru konur. Það er nokkur aukning frá kosningunum 2002, en þá voru konur tæp 32% fulltrúa sem kjörnir voru.

[Tafla með hlutfalli kvenna í sveitarstjórnnum 1950-2006»](#)

Bæjarstýrur

Eftir kosningarnar 2006 voru konur kjörnar eða ráðnar bæjarstjórar í 5 af 24 bæjarstjórstöðum á landinu, eða 21%.

Þessar konur hafa gegnt eða gegna starfi bæjarstjóra:

Hulda Jakobsdóttir, bæjarstjóri í Kópavogi 1957-1962

Auður Auðuns, borgarstjóri í Reykjavík 1959-1960

Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, borgarstjóri í Reykjavík 1994-2003

Björg Ágústsdóttir, bæjarstjóri í Grundarfjarðarbæ 1995-2006

Ásdís Halla Bragadóttir, bæjarstjóri í Garðabæ 2000-2005

Stefanía Traustadóttir, bæjarstjóri í Ólafsfirði 2002-2006

Jóna Fanney Friðriksdóttir, bæjarstjóri í Blönduós 2002-

Aldís Hafsteinsdóttir, bæjarstjóri í Hveragerðisbæ 2002-

Ragnheiður Ríkharðsdóttir, bæjarstjóri í Mosfellsbæ 2002-2007

Hansína Ásta Björgvinsdóttir, bæjarstjóri í Kópavogi 2004-2005

Steinunn Valdís Óskarsdóttir, borgarstjóri Reykjavík 2004-2007

Erla Friðriksdóttir, bæjarstjóri í Stykkishólmsbæ 2005-

Stefanía Katrín Karlsdóttir, bæjarstjóri í Árborg 2006-2006

Oddný G. Harðardóttir, bæjarstjóri Sveitarfélagsins Garðs 2006-

Ragnheiður Hergeirsdóttir, bæjarstjóri í Árborg 2006-

Helga Jónsdóttir, bæjarstýra Fjarðarbyggðar 2006-

Svanfríður Jónasdóttir, bæjarstjóri Dalvíkurbyggðar 2006-

Sigrún Björk Jakobsdóttir, bæjarstjóri á Akureyri, 2007-

Hanna Birna Kristjánsdóttir, borgarstjóri í Reykjavík 2008-

Teofani-samkeppnin. Þannig lítur forsíðan út:

• [UM SAFNIÐ](#) • [MARKMIÐ](#) • [STARFSLIÐ](#)

Teofani-stúlkur

50 mynda sería af íslenskum stúlkum sem tóbaksfyrirtækið Teofani dreifði í sígarettupökkum á árunum 1929-1930. - Vinsamlegast hafið samband við Kvennasögusafn Íslands ef þið þekkið einhverja stúlku hér.

Einnig þætti safninu vænt um að eignast þær myndir sem vantar.

 <p>1. Sæunn Þorleifsdóttir 1909-1981</p>	 <p>2. Magnea Jónína Magnúsdóttir 1912-2007</p>	 <p>3. Hildur Grímsdóttir 1912-2001 (einnig nr. 39)</p>	 <p>4. Sigríður Júlíana Bjarnadóttir 1910-1997 (einnig nr. 32)</p>
 <p>5. Margrét Magnúsdóttir 1888-1970</p>	 <p>6. Ingibjörg Auður Matthíasdóttir t.v., 1911- 2002, og Kristín Pálsdóttir 1911-1991</p>	 <p>7. Guðrún Kristinsdóttir 1911-1995</p>	 <p>8. Rannveig Ólafsdóttir 1906-1969</p>
 <p>9. Hulda Brynjólfsdóttir 1911-1978</p>	 <p>10. Fanney Guðmundsdóttir</p>	 <p>11. Hanna Valdís Gísladóttir 1908-2001</p>	 <p>12. Jakobína Ragnheiður Guðmundsdóttir 1880-1952</p>

Sigurður Jónasson, sá er þýddi rit John Stuart Mills, *Kúgun kvenna*.
Forsíða þess vefjar:

	• UM SAFNIÐ • MARKMIÐ • STARFSLIÐ
	Sigurður Jónasson frá Eyjólfsstöðum í Vatnsdal 1863-1887
• Til baka	
	
	Sigurður Jónasson þýddi rit John Stuart Mills, <i>Kúgun kvenna</i> , á íslenska tungu, en ritið kom fyrst út hér á landi árið 1900. Lesið hér um Sigurð»

	Brynhildur Heiðarsdóttir Ómarsdóttir skrifaði ritdóm um endurútgáfu Hins íslenska bókmenntafélags á <i>Kúgun kvenna</i> . Lesið hér»

Kennarasýning

Forstöðumaður Kvennasögusafns Íslands hafði veg og vanda af sýningunni „*Að vita meira og meira.*“ – *Brot úr sögu almenningsfræðslu á Íslandi* sem opnuð var í Þjóðarbókhöfuð 22 maí og stóð til 15 október. Sýningin var samvinnuverkefni Landsbókasafns Íslands—Háskólabókasafns, Kennaraháskóla Íslands og Kennarasambands Íslands og var sett upp í tilefni af 100 ára afmæli almenningsfræðslu í landinu. Í verkefnisstjórn sátu: Auður Styrkárssdóttir, Emilía Sigmarsdóttir, Kristín Indriðadóttir, Sonja B. Jónsdóttir og Svanhildur Kaaber.

Sýningarstjóri var Auður Styrkárssdóttir og uppsetningu annaðist Sonja B. Jónsdóttir.

Hönnuðir voru Sigríður Bragadóttir og Ingvar Víkingsson. Kvennasögusafn Íslands átti ekki beina aðild að sýningunni en lánaði til hennar þekkingu forstöðumanns og skjöl og annað sem að gagni mátti koma. Kennslukonum og þætti kvenna í skólahaldi voru gerð sérstök skil á sýningunni. Málþing var haldið við opnun sýningarinnar og fluttu þar ávörp Þorgerður Katrín

Gunnarsdóttir, menntamálaráðherra, og Ólafur Proppé rektor Kennaraháskóla Íslands. Erindi fluttu Ólöf Garðarsdóttir, aðjúntkt við Kennaraháskóla Íslands og Jón Torfi Jónasson prófessor við Háskóla Íslands. Kristín Bragadóttir sviðsstjóri varðveislusviðs Landsbókasafns Íslands – Háskólabókasafns opnaði sýninguna. Tónlist fluttu Örn Árnason og Kirstín Erna Blöndal. Vegleg sýningarskrá var gefin út vegna sýningarinnar.

Munnleg saga

Kvennasögusafn á aðild að verkefninu „Minningar úr kvennabaráttunni 1965-1981“ sem unnið er undir stjórn Miðstöðvar munnlegrar sögu. Forstöðumaður á sæti í verkefnisstjórn.

Norræna kvennasögupingið

IX norræna kvennasögupingið var haldið í Reykjavík 11.-13. ágúst. Kvennasögusafn Íslands átti veg og vanda að undirbúningi þess í samvinnu við RIKK og Sagnfræðistofnun H.Í. Gestamóttakan var fengin til þess að sjá um praktískar hliðar, svo sem skráningu og hótelrymi.

Utanríkisráðherra, Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, ræðir við Idu Blom.

Erla Hulda Halldórsdóttir segir gestum frá Drekkingsrhyll.

Þingið sóttu um 160 manns og var mikil þátttaka Íslendinga ánægjuefni, en rúmlega 30 slíkir voru skráðir. Auk hefðbundinna þingstarfa bauðst þátttakendum að fara í tvær skipulagðar ferðir. Önnur var farin á Þingvöll undir leiðsögn Erlu Huldu Halldórsdóttur og Kristínar Ástgeirsdóttur og sögðu þær sögu Þingvalla og sögu Drekkingsrhylls. Ferðin endaði á Hótel Valhöll þar sem snædd var Þingvallahleikja. Hin ferðin var kvennasöguganga í Kvosinni undir leiðsögn forstöðumanns Kvennasögusafns, og endaði sú ganga með kvöldverði á Kaffi Reykjavík. Þátttaka í báðum ferðum var mjög góð og var látin í ljós mikil ánægja með þær, svo og þinghaldið allt. Veðurfar var með ágætum og átti sinn þátt í léttu skaplyndi.

Erlent samstarf

Kvennasögusafn Íslands er í nánum tengslum við NIKK, Nordisk institutt i kvinne- og kjønnsforskning, í Osló. Safnið er skráð í gagnagrunna á vegum NIKK og er jafnan getið í tímaritum NIKK (*NIKK Magasin*, *Nytt fra NIKK* og *News from NIKK*). NIKK kallar tvisvar á ári saman fulltrúa kvennasögusafna og upplýsingastöðva á Norðurlöndum til funda en forstöðumaður sótti ekki slíkan fund á árinu 2008.

Forstöðumaður hóf vinnu í norræna verkefninu *Kön och makt* í september sem unnið er fyrir Norðurlandaráð og stýrt af NIKK en ábyrgð á Íslandi er á hendi RIKK. Forstöðumaður mun ásamt Guðbjörgu Lindu Rafnsdóttur, dósent við H.Í., safna upplýsingum fyrir verkefnið á Íslandi og rita skýrslu. Áætlað er að verkefninu ljúki með ráðstefnu í Reykjavík í nóvember 2009.

Safnið er skráð í gagnagrunninn *Mapping the World of Women's Information Services Database* sem rekinn er á vegum IIAV (International Information Centre and Archives for the Women's Movement, stofnað 1935, í Amsterdam. Safnið á einnig aðild að WINE (Women's Information Network Europe) sem stofnað var 1996 og hýsir kvennasögusöfn og sambærilegar stofnanir í Evrópu. Markmið WINE er að ýta undir samvinnu kvennasögusafna og standa fyrir sameiginlegum verkefnum. WINE tekur þátt í starfi ATHENA (Advanced Thematic Network in Activities in Women's Studies in Europe) sem stofnað var 1996 og tengir saman kvenna- og kynjasögukennslu í Evrópu og er styrkt af Sókratesáætlun Evrópusambandsins.

Aðföng 2008

Handrit

16. september Sóttir 4 fullir kassar af skjölum í geymslur KRFÍ í samvinnu við starfsmann félagsins. Skjölin eru öll frá því fyrir árið 1982, en önnur skjöl félagsins frá þeim tímum eru í vörslu Kvennasögusafns.
14. október Um hendur Huldu Kristjánsdóttur, Sléttuvegi 11, s. 5535581, bárust gögn sem tilheyrðu Gunnþórunni Halldórsdóttur, leikkonu, og frú Guðrúnu Jónasson, bæjarfulltrúa í Rvk. m.m., en eiginmaður Huldu, Jón Brynjólfsson Jónsson, var fóstursonur Gunnþórunnar. Gunnþórunn og Guðrún bjuggu að Amtmannsstíg 5 og 5A og ráku saman verslunina Gunnþórunnarbúð er seldi vefnaðarvöru.
21. nóvember Guðrún Lára Ásgeirsdóttir afhenti safninu stórt bréfasafn Guðrúnar Lárusdóttur (1880-1938), þingkonu. Í safninu eru bréf til Guðrúnar frá börnum hennar og frændfólki ásamt bréfum til dætra hennar er drukknuðu með henni í Tungufljóti.
5. desember Um hendur Ásdísar Skúladóttur bárust fundagerðabók og gestabók Kvenfélags B.S.R. 1980-1997 (félagið lagt niður þá). Bækurnar voru í fórum Ingu Ísaksdóttur, Hæðargarði 33, Rvk.

Annað

9. febrúar Kristín Bjarnadóttir afhenti safninu eintök af sænska tímaritinu *Danstidningen* sem hafa að geyma frásagnir/viðtöl við hana. Einnig eitt eintak af *Tímariti Máls og menningar* og ferilskrá.
15. febrúar Lára V. Júlíusdóttir lögmaður sendi safninu spegil er Kvennasmiðjan lét framleiða í tilefni af sýningu sem haldin var í Seðlabankahúsinu 1985 til að minnast 10 ára afmælis Kvennafrídagsins. Áletrun er á bakhlið spegilsins: 24. okt. 1985. Einnig sendi Lára safninu eintak af ritinu „Um réttindamál kvenna á vinnumarkaði“, samantekt Láru V. Júlíusdóttur, erindi flutt á ráðstefnu í Reykjavík 19. apríl 1986. Útg. Framkvæmdanefnd um launamál kvenna.
13. mars Um hendur Ragnheiðar Ástu Pétursdóttur bárust safninu 24 myndir úr svokallaðri Teofani-keppni, en myndirnar voru í eigu föður hennar, Péturs heitins Péturssonar, útvarpsþuls.

21. apríl Jóhann Guðmundsson færði safninu eftirfarandi bækur sem hann batt sjálfur inn og gyllti:

Guðmunda Nielsen: 100 réttir matar
Matthías Ólafsson: Ódýr fæða
Fjóla Stefáns: Matreiðslubók
Sigríður Kristjánsdóttir: Eldhúsið
Vilborg Björnsdóttir og Þorgerður Þorgeirsdóttir: Unga stúlkan og eldhússtörfín
Alma S. Lach: Ánægjustundir í eldhúsinu
Anna Gísladóttir og Bryndís Steinþórsdóttir: Við matreiðum
Helga Sigurðardóttir: Grænmetisréttir

3. september Gerður G. Óskarsdóttir færði safninu nokkur tölublöð af *Forvitinni rauðri* og mynd eftir Bente Schwarz.

6. október Ragnhildur Karlsdóttir kom með nokkrar bækur ömmu sinnar, skáldkonunnar Kristínar M.J. Björnson. Þeim verður komið fyrir á Landsbókasafni.

20. nóvember Anna Guðmundsdóttir afhenti safninu eintak af dvd-diski með heitinu „Húsmæðrakennaraskóli Íslands 1949-1955“. Hér er um að ræða 17 mínútna myndbút sem Vigfús Sigurgeirsson gerði úr upptökum sínum í Húsmæðrakennaraskóla Íslands á umræddum árum. Er þetta einstök heimild um bæði matargerð, borðhald, kennslu og nám á þessum tíma Íslandssögunnar. Diskurinn er gjöf til safnins frá sjóðnum Gerðuminning (útskýrt er á bakhlið disksins hvað sjóðurinn er; sjá ennfremur öskju nr. 554 í Kvennasögusafni Íslands).

21. nóvember Guðrún Lára Ásgeirsdóttir færði safninu 2 eintök af ritinu „Bréf Guðrúnar Lárusdóttur til Valgerðar systur sinnar rituð á árunum 1902-1924“. Gefið út til minningar um Guðrúnu Lárusdóttur af afkomendum hennar, aðeins í 60 eintökum. Annað eintakið fer til þjóðdeildar.

8. desember Jóhanna Jóhannesdóttir og Þór Jakobsson, Espigerði 2, færðu safninu til varðveislu ljósmynd af Sigurði Jónassyni frá Eyjólfsstöðum í Vatnsdal, þeim er þýddi á íslensku rit John Stuart Mills, *Kúgun kvenna*. Sigurður var ömmubróðir Jóhönnu og átti faðir hennar, Jóhannes Nordal Þorsteinsson, myndina.